

ORTADOğU GÜNDEMİ

20-26 Şubat 2023

2023

■ LEVANT GÜNDEMİ

Suriye

• Uluslararası Gündemde Suriye

Avrupa Birliği (AB), Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen Suriye'ye insani yardımların hızlı ulaştırılabilmesi için insani yardım kuruluşlarının AB üye ülkelerinin ulusal yetkili makamlarından önceden izin alması gerekliliğinin kaldırıldığını duyurdu. AB Konseyinden yapılan yazılı açıklamada, AB'nin Suriye'ye yönelik yaptırımlarının Beşar Esad rejimi ve destekçilerinin kâr elde ettiği ekonomi sektörlerini hedef aldığı belirtilmiştir.¹

Dünya Gıda Programı (WFP) Direktörü David Beasley, örgütün depremden etkilenen yüz binlerce kişiye yardım etme çalışmaları kapsamında kuzeybatı Suriye'deki yetkililere, bölgeye girişi engellemeye son vermeleri için çağrı yaptı. WFP geçen hafta kuzeybatı Suriye'deki stoklarının tükenmek üzere olduğunu belirtti ve Türkiye ile daha fazla sınır kapısı açılması çağrısında bulundu.²

Umman Sultanlığı'na bir çalışma ziyareti gerçekleştiren Beşar Esad, Kraliyet Özel Havalimanı'nda resmî törenle karşılandı. Esad ve Sultan Heysem bin Tarık, başkent Maskat'taki El Bereke El Amir Sarayı'nda resmî bir görüşme gerçekleştirdi. Sultan, yıkıcı depremin kurbanları için Esad'a ve Suriye halkına başsağlığı diledi.³

• Suriye Rejimi

Beşar Esad, Ermenistan Dışişleri Bakanı Ararat Mirzoyan'ı kabul etti. Esad, Suriye ile dünyanın çeşitli ülkelerindeki Ermeniler arasındaki tarihî ilişkilere atıfta bulunarak, Ermenistan'ın depremden etkilenenlere gönderdiği tüm kurtarma ekipleri ve insani yardımlar için teşekkür etti. Esad, Suriye ile Ermenistan arasında iki halkın ortak çıkarlarına hizmet edecek ortak ikili iş birliğini geliştirmek için çalışmanın önemini vurgulayarak Suriye Ermenileri, Suriye kimliğinin ve toplumsal dokunun organik bir parçası olduklarından, bu iş birliğinin geliştirilmesi için bir köprü oluşturduklarını kaydetti.⁴

İran medyasına düşen iddialara göre başkent Şam'da Kafr Suse bölgesinde İsrail tarafından Devrim Muhafızlarını hedef alan hava saldırısının ardından Tahran Şam rejimine Khordad-15 hava savunma sistemlerinden teslim etti. Tahran'a bağlı medya kanalları Şam'a yapılan askerî yardımların devamının geleceğini ve radar ile uçaksavar dâhil yeni yardımların masada olduğunu da dile getirdi.⁵

1 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4176686/abden-suriyeye-insani-yardimlarin-ulasmasini-kolaylastirmak-icin-adim>

2 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4167691/bm'den-insani-yardimlarin-suriye'ye-ulasmasi-icin-çagrı>

3 <https://sana.sy/tr/?p=275213>

4 <https://sana.sy/tr/?p=275425>

5 <https://nedaa-post.com/-/ايران-تزوّد-النظام-السوري-بمنظومة-الدفاع-الجوي-خرداد-15>

Dera'nın kuzey kırsalında Habab ve Teraa köyleri arasındaki bölgede rejim ordusunun 9. tümenine bağlı bir askerî araca saldırı düzenlendi. Saldırıda 4 rejim askerinin yaralandığı kaydedildi. Saldırganların kimliğinin belirlenemediği olay sonrası bölgede rejim güçlerinin alarm pozisyonuna geçerek devriye sayılarını arttırdığı belirtildi.⁶

• Fırat'ın Doğusu

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) kaynakları Uluslararası Koalisyon Güçleri ve Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) Haseke'nin Guveyran mahallindeki koalisyon üssünde, koalisyon birliklerinin beklenen saldırılara karşı savaş hazırlığını arttırmak amacıyla tatbikat gerçekleştirdiğini bildirdi. Tatbikat, koalisyonun el-Ömar petrol sahası ve Koniko gaz sahasındaki üslerine nereden geldiği bilinmeyen roket saldırılarının üzerinden 48 saat geçmeden gerçekleşti.⁷

ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı CENTCOM'dan yapılan açıklamaya göre kuzeydoğu Suriye'de IŞİD hedeflerine karşı bir nokta operasyon gerçekleştirildi. Operasyonda örgütün doğu Suriye'deki ağlarının yönetiminde etkin bir role sahip olduğu iddia edilen Hamza el-Homsî kod adlı terörist öldürülürken 4 ABD askerinin de yaralandığı ifade edildi. Söz konusu hava indirme operasyonunda SDG ile birlikte hareket edildiği de Amerikan açıklamasında yer aldı.⁸

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü yaklaşık 15 tırdan oluşan konvoyun Suriye'nin Haseke ve Deyr ez-Zor vilayetinde bulunan Uluslararası Koalisyon üslerine hareket ettiği bildirildi. Söz konusu bu konvoy, ABD'nin şubat ayında Suriye'ye gönderdiği üçüncü askerî sevkiyat olarak kayda geçti.⁹

Kamışlı ve Kahtaniye kentleri arasında bulunan karayolu üzerinde seyir hâlindeki bir araca hava saldırısı düzenlendi. Saldırının MİT kontrolündeki insansız hava araçlarıyla yapıldığı iddia edildi. Saldırıda yaralanan bir kişinin hayatını kaybettiği bir kişinin ise yaralandığı belirtildi. Bazı Twitter hesapları saldırıda etkisiz hâle getirilen kişinin İstiklal Caddesi'nde düzenlenen bombalı eyleminin planlayıcısı Halil Menci olduğunu iddia etti. Bu saldırı 2023 yılında Türkiye'nin Suriye'de gerçekleştirdiği onuncu SİHA saldırısı olarak kayda geçti.¹⁰

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Syria Response Coordinators adlı kuruluş tarafından açıklanan verilere göre muhaliflerin kontrolündeki kuzeybatı Suriye'de depremten doğrudan etkilenen nüfus 965 bin olarak be-

6 <https://nedaa-post.com/سيارة-عسكرية-تابعة-لقوات-الأسد-تتعرض-للكمين-شمال-درعا/>

7 <https://www.syriahr.com/en/289363/>

8 <https://www.qasioun-news.com/ar/articles/260507/مقتل-قيادي-في-داعش-بغارة-أمريكية-شمال-شرقي-سوريا/>

9 <https://www.syriahr.com/en/289475/>

10 <https://www.syriahr.com/en/289500/>

lirlendi. Bu sayının 1.3 milyonu bulması beklenirken bölgede deprem sonucu 1300'den fazla binanın tamamen yıkıldığı, 14 binin üzerinden binanın yıkılması gereken derecede ağır hasara uğradığı da rapor edildi. Raporun devamında 293 eğitim merkezi ve 48 sağlık merkezinin de ciddi hasara uğradığı belirtildi.¹¹

Maraş merkezli deprem felaketi ardından çatışmaların kesildiği kuzeybatı Suriye'de iki haftalık aranın ardından rejim güçlerinin konuşlandığı bölgelerden Hama ve İdlib kırsalına topçu atışı gerçekleşti. Cebel Zaviye bölgesindeki Benin kasabası ile Hama kırsalındaki Hirbet el-Nakus ve Mansura semtleri rejim topçusu tarafından hedef alınırken bölgedeki kaynaklar tarafından herhangi bir ölü ve yaralı rapor edilmedi.¹²

İdlib'de faal Fethiül Mübin Operasyon odası tarafından doğu İdlib'de Serakib kırsalındaki rejim mevzilerini hedef alan keskin nişancı saldırısında 2 rejim milisi hayatını kaybetti. Muhalif güçlerin eş zamanlı olarak Halep batı kırsalındaki Basratun'da rejim ve Rus güçlerinin konuşlu olduğu üsleri hedef alan bir bombardıman gerçekleştirdiği ve bu eylemde de rejim cenahından yaralılar olduğu iddia edildi.¹³

İsrail-Filistin

21 Şubat'ta İsrail şekeli, ABD doları karşısında değer kaybetmeye devam ederek 3,64 şekele geriledi. İsrail'de yaşanan son olaylar ve ülkedeki siyasi istikrarsızlık şeklinin değer kaybetmesinin sebepleri arasında gösterildi.¹⁴

Filistin haber ajansı Wafa'ya göre İsrail yetkilileri, Avrupa Parlamentosundan bir heyetin resmî ziyareti kapsamında Avrupa Parlamentosu temsilcisi Anna Miranda'nın işgal altındaki Filistin topraklarına girmesini engelledi. Miranda, Twitter hesabındaki bir tweette, «İsrail tarafından kovuldum! Birkaç saat bekledikten sonra, akşam 9'dan beri İsrail, Avrupa Parlamentosunda Filistin ile ilişkiler delegasyonu üyesi olarak girmeme izin vermedi. Saat neredeyse sabahın beşi ve ben Madrid'e giden ilk uçakla yola çıktım» dedi.¹⁵

Umman 23 Şubat'ta yaptığı açıklamada, Umman hava sahasını tüm nakliye uçaklarına açacağını ve İsrail sivil uçaklarının hava sahasını kullanmasına izin vereceğini duyurdu.¹⁶

İsrail Maliye Bakanı Bezalel Smotrich 23 Şubat'ta, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin sorumluluğunu resmen üstlendiğini ve bu sorumluluğun, yerleşimlerin yasal statülerini İsrail içindeki nüfus merkezlerinininkine yaklaştırmayı da içerdiğini söyledi.¹⁷

11 <https://www.qasioun-news.com/ar/articles/260587/الاستجابة-من-الزلزال-شمال-غرب-سوريا-بحسب-متسوقو-الاستجابة>

12 <https://www.qasioun-news.com/ar/articles/260591/الزلزال-من-الزلزال-بعد-ساعات-من-الزلزال>

13 <https://www.qasioun-news.com/ar/articles/260652/الفتح-المبين-يستهدف-قوات-النظام-في-إدلب-وحلب>

14 <https://www.haaretz.com/israel-news/2023-02-22/ty-article/.premium/shekels-drop-likely-to-continue-as-govt-advances-legislative-overhaul/00000186-7840-d024-afbe-fdfcd6180000>

15 <https://www.alquds.co.uk/الاحتلال-الإسرائيلي-يمنع-جنازة-في-الب>

16 <https://www.timesofisrael.com/following-saudis-oman-finally-opens-airspace-to-all-countries-including-israel/>

17 <https://www.alquds.co.uk/وزير-إسرائيل-مؤيد-للاستييطان-يتولى-رس>

Filistin yönetimi için siyasi bir merkez olarak kabul edilen Ramallah şehrinde büyük bir öğretmen grubu "Ramallah neredesin?" sloganıyla protesto eyleminde bulundu. Öğretmenler hareketi, Ramallah şehir merkezindeki Bakanlar Kurulu önünde oturma eylemi yaparak hükûmet üzerindeki baskıyı artırma çağrısında bulundu.¹⁸

Ürdün

Ürdün haber ajansının bildirdiğine göre Ürdün Silahlı Kuvvetlerine bağlı bir tugay 20 Şubat'ta İngiliz askerî güçleriyle ortak bir taktik tatbikat gerçekleştirdi. İki ülke tarafından yürütülen «Olive Grove» adlı ortak askerî tatbikatlar serisinin bir parçası olan bu tatbikat, Tugay Komutanı Omar Shqeirat ve İngiltere'nin ülkedeki savunma ataşesi Will Davis'in katılımıyla Ürdün'de gerçekleştirildi.¹⁹

Ürdün Kamu Güvenliği Teşkilatı basın sözcüsü, Narkotikle Mücadele Dairesi personelinin ülke genelinde düzenlediği bir dizi baskında beş uyuşturucu satıcısını tutukladığını ve büyük miktarlarda uyuşturucu hap ele geçirdiğini söyledi.²⁰

Ürdün Ordusundan yapılan yazılı açıklamada, Devlet Güvenlik Mahkemesinin Balka vilayetindeki terör olaylarına ilişkin 11 sanıklı davayı karara bağladığı belirtildi. Açıklamada, terör örgütü İŞİD destekçisi 3 kişinin idama mahkûm edildiği aktarıldı. Sanıklardan ikisinin beraat ettiği bilgisi verilen açıklamada, diğer sanıkların ise zorunlu hizmet cezasına çarptırıldığı ifade edildi.²¹

Beyaz Saray 23 Şubat'ta yaptığı açıklamada, ABD Başkanı Joe Biden'ın Ortadoğu konusundaki en üst düzey danışmanı olan Brett McGurk'ün Mısır, Ürdün, Umman ve Birleşik Arap Emirlikleri ile görüşmelerde bulunmak üzere bölgeye gittiğini duyurdu.²²

Lübnan

Özgür Yurtsever Hareketi Genel Başkanı Cibran Basil, Hizbullah irtibat ve koordinasyon yetkilisi Vefik Safa'yı arayarak, kendisinden Hizbullah Genel Sekreteri Hasan Nasrallah ile cumhurbaşkanı adayları hakkında bir görüşme sağlamasını talep etti.²³

Lübnan Ulusal Jeofizik Dairesinden yapılan açıklamada Lübnan'da 4.3 şiddetinde bir deprem meydana geldi. Yerel saatle 08.00'da meydana gelen depremin merkez üssünün Akdeniz'de Sayda kentinin yaklaşık 61 kilometre açığı olduğu ifade edildi. Deprem başta Sayda olmak

18 <https://www.alquds.co.uk/المعلمون-على-أبواب-رئيس-الوزراء-القدس/>

19 <https://www.arabnews.com/node/2255036/middle-east>

20 https://petra.gov.jo/Include/InnerPage.jsp?ID=48368&lang=en&name=en_news&cat=en_news

21 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/urdunde-bes-yil-onceki-terror-saldirilariyla-ilgili-davada-3-kisi-idama-mahkum-edildi-748149.html>

22 <https://www.arabnews.com/node/2256976/middle-east>

23 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4169881/lubnan-da-hristiyan-sii-gerilimi-artiyor>

üzere Lübnan'ın güneyindeki kıyı kentleri ile Filistin ve İsrail'de de hissedildi. Sarsıntının can ya da mal kaybına neden olmadığı bildirildi.²⁴

Meclis Başkan Yardımcısı Elias Bou Saab, Başbakan Necib Mikati'yi Lübnanlılara Mısır gazıyla ilgili gerçeği açıklamamakla suçladı. Bou Saab ise "Dünya Bankasının Mısır'ın gaz kredisinde bana söylediklerini ve sizin Lübnanlılara söylemediğiniz şeyleri ifşa etmedim" ifadelerini kullandı.²⁵

ABD Hazine Bakanlığı tarafından özel olarak belirlenmiş terörist (SDT) olarak tanımlanan Lübnanlı iş adamı Mohammad Ibrahim Bazzi, yaptırımları delme ve kara para aklama suçlarıyla 24 Şubat'ta Romanya'da tutuklandı.²⁶

24 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/lubnan-aciklarinda-4-3-buyuklugunde-deprem/2827508>

25 <https://www.naharnet.com/stories/en/295760-mikati-bou-saab-clash-over-egyptian-gas-deal>

26 <https://www.lbcgroup.tv/news/lebanon-news/689055/lebanese-businessman-mohammad-bazzi-arrested-in-ro/en>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak ve Suudi Arabistan hassas istihbarat paylaşımı ve güvenlik iş birliğini derinleştirme konusunda yaptıkları anlaşmayla 1983'ten bu yana ilk kez bir güvenlik anlaşması imzalamış oldu. Anlaşma Irak İçişleri Bakanı Abdülemir el-Şammari'nin Riyad ziyareti esnasında yapıldı. Anlaşmaya göre, iki ülke her türlü güvenlik iş birliğini güçlendirmeyi, güvenlik sorunları hakkında görüş alışverişinde bulunmayı ve her iki ülkenin güvenliğini sağlamak için ortak eylemde bulunmayı taahhüt etmiş oldu.²⁷

Arap Parlamentolar Birliğinin 34. oturumu "Irak'ın istikrarını ve egemenliğini geliştirmek için Arap desteği" başlığı altında Bağdat'ta başladı. Arap Parlamentolar Birliği Medya Merkezinden yapılan açıklamada, 26 Şubat'a kadar süren konferansın amacının Irak'a Arap ülkelerinin desteğini seferber etmek olduğu belirtildi. Irak'ın güvenlik ve istikrarının Arap güvenliği için önemine dikkat çekilerek konferansın amacının, Irak'ın istikrarını ve güvenliğini desteklemek, egemenliğini korumak ve Irak'ın tarihi statüsünü geri kazanmasına yardımcı olmak olduğu belirtildi. Arap Parlamentolar Birliği Genel Sekreteri Fayez Şavabkeh, konferansa on dördü Parlamento Başkanı ve dördü Parlamento başkanı temsilcisi olmak üzere 18 ülkenin katılacağını daha önce açıklamıştı. Uzmanlar, konferansın Bağdat'ta düzenlenmesinin, Irak'ın Arap dünyasına dönüşünün güçlü bir göstergesi olduğunu belirtti.²⁸

Şii Koordinasyon Çerçevesi'nin liderleri, Irak'ta ve dünyadaki siyasi konuları görüşmek üzere Hikmet Hareketi lideri Ammar el-Hekim'in Bağdat'taki bürosunda bir araya geldi. Açıklamada, toplantıya parlamento bloklarının temsilcilerinin, Şii Koordinasyon Çerçevesi yetkililerinin ve Başbakan Muhammed Şiya es-Sudani'nin katıldığı belirtildi.²⁹

Irak Başbakanı Sudani, Lübnan Çalışma Bakanı Mustafa Birem ve beraberindeki heyeti kabul etti. Görüşmede iki ülke arasındaki ikili ilişkiler ve bu ilişkileri geliştirme yolları ele alındı. Görüşmede ayrıca, karşılıklı tarım ürünleri ticareti alanında ortak iş birliğinin geliştirilmesi ve limanlar konusunda deneyimlerin paylaşılması konularını görüşüldü. Açıklamada Sudanî'nin, Lübnan Başbakanı Necib Mikati'den Lübnan'ı ziyaret etmek için resmî davet aldığı belirtildi.³⁰

Irak Dışişleri Bakanı Fuat Hüseyin, iki ülke arasındaki ikili siyasi ve ekonomik ilişkileri derinleştirmenin yollarını görüşmek üzere Hintli mevkidaşı Subrahmanyam Jaishankar ile bir araya geldi. Irak Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamaya göre toplantıyı, haziran ayında ekonomik ve kültürel bağları geliştirmek, güvenlik alanında iş birliğini güçlendirmek üze-

27 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-Saudi-Arabia-sign-a-comprehensive-security-deal-first-in-four-decades>

28 <https://www.iraqnews.com/iraq/arab-parliamentary-summit-in-baghdad-to-support-iraq/>

29 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/In-the-presence-of-al-Sudani-Coordination-Framework-convenes-in-Baghdad>

30 <https://ina.iq/turkmen/37781-babakan-sudani-lubnan-calma-bakan-birem-ile-bir-araya-geldi.html>

re düzenlenecek olan çeşitli düzeylerde toplantıların izlemesi planlanıyor. Dışişleri Bakanı Subrahmanyam Jaishankar'ın, Fuat Hüseyin'i Yeni Delhi'ye davet ettiği belirtildi.³¹

İran Dışişleri Bakanı Emir Abdullahiyan, Irak'ı ziyaret ederek başta Irak Cumhurbaşkanı Abdullatif Reşid olmak üzere çeşitli karar alıcılarla görüştü. Abdullahiyan, Cumhurbaşkanı Reşid'e Tahranı ziyaret etmesi için resmî bir davetiye sundu. Reşid, bölgesel güvenliği sağlamanın bölgedeki tüm devletlerin iş birliğini gerektirdiğini söyleyerek, İran ve Irak arasındaki tarihî bağların gerilimi azaltmadaki rolünü vurguladı.³²

Başbakan Sudani, Almanya'nın Irak Büyükelçisi Martin Jaeger, İspanya Büyükelçisi Pedro Martinez ve Vatikan Büyükelçisi Meta Leskovar'ı kabul etti. Sudani, Irak'ın küresel ve bölgesel krizlere karşı Irak'ın izlediği denge politikasına bağlı olduğunu vurguladı. Görüşmelerde, Irak hükûmetinin mevcut ilişkileri geliştirme konusundaki kararlılığı teyit edildi.³³

• Güvenlik

Irak Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi'nin, Parlamento Güvenlik ve Savunma Komitesini Diyala ve Tarimiye'de yaşadığı belirtilen güvenlik ihlallerini soruşturmaya yönlendirdiği duyuruldu.³⁴

Güvenlik Medya Ağı, Bağdat ve Necef'te uyuşturucu ticareti yapan iki kişinin tutuklandığını duyurdu. Yapılan açıklamaya göre operasyonda bin 200 uyuşturucu hap ile birlikte el bombası, tabanca, elektronik tartı gibi uyuşturucu konusunda kullanılan yan araçların ele geçirildiği belirtildi. Açıklamada, zanlılar hakkında adli işlemlerin başlatıldığı aktarıldı.³⁵

Irak Savunma Bakanı Muhammed el-Abbasi İran'ı ziyaret etti. İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ve Abbasi'nin bir araya geldiği görüşmede Reisi, Irak topraklarının komşu ülkelere karşı tehdit amacıyla kullanılmaması gerektiğini belirtti.³⁶

Terörle mücadele ve istihbarat birimlerinin iş birliği içerisinde gerçekleştirilen operasyonda Bağdat'ta tarihî eser kaçakçılığı yapan bir şebekenin çökertildiği duyuruldu. Açıklamada, kaçakçılığı yapan şebekenin dört kişiden oluştuğu ve tutuklanan bu kişilere yönelik adli işlemlerin başlatıldığı belirtildi.³⁷

31 <https://www.basnews.com/en/babat/796421>

32 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraqi-president-receives-an-invitation-to-visit-Tehran>

33 <https://ina.iq/turkmen/37849-babakan-sudani-irak-kuresel-ve-bolgesel-krizlere-yonelik-dengeli-bir-politikayabal.html>

34 <https://ina.iq/turkmen/37798-halbusi-guvenlik-ve-savunma-komitesini-diyale-ve-tarmiyede-guvenlik-ihlallerini-soruturmaya-yonlendirdi.html>

35 <https://ina.iq/turkmen/37807-badat-ve-necefte-uyuturucu-operasyonu.html>

36 <https://www.tehrantimes.com/news/482409/Iraqi-soil-must-not-be-exploited-against-neighbors-Raisi>

37 <https://ina.iq/turkmen/37846-badatta-eski-eser-kacakcl-yapan-ebeke-tutukland.html>

• Ekonomi

Irak, ham petrol ve doğal gaz üretimini önemli ölçüde artırma planları kapsamında yabancı şirketlerle bir dizi anlaşma imzaladı.³⁸ Anlaşmaların Birleşik Arap Emirlikleri'nden (BAE) bir, Çin'den iki şirketle imzalandığı aktarıldı.³⁹

İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin, İran'ı ziyaret eden Irak Savunma Bakanı Muhammed el-Abbasi ile bir araya geldiği görüşmede, Irak'ın yeniden inşa çabalarının İran tarafından desteklendiğini ve takdir edildiğini belirterek ekonomi ve güvenlik alanlarında desteklerinin devam edeceğini belirttiği kaydedildi.⁴⁰

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Dicle ve Fırat Nehirlerinin Irak'ın güneyindeki seviyelerinde keskin bir düşüş yaşandığını söyleyen yetkililer, su yoksunluğunu hafifletmek için acil önlemler alacaklarına dair söz verdi. Iraklı yetkililer çiftçileri su kaynaklarını kötüye kullanmak ve topraklarını sulamak için alınan önlemleri hiçe saymakla suçluyor. Su Bakanlığı Sözcüsü Halid Cemal yaptığı açıklamada, Irak'ın Dicle ve Fırat'tan beklediği suyun yalnızca yüzde 30'unu elde ettiğini söyledi.⁴¹

Irak'ta aile üyeleri tarafından öldürülen kadın vakalarının artması, aile içi şiddete karşı yasa çıkarma çağrılarının yeniden canlanmasına yol açtı. 2023'ün Ocak ayında sosyal medya içerik üreticisinin bir genç kızın babası tarafından öldürülmesi bu konudaki çağrılarının artmasına sebep oldu.⁴²

38 <https://www.aljazeera.com/opinions/2023/2/25/iraqs-constitutional-reform-initiative-must-avoid-past-mistakes>

39 <https://themedialine.org/top-stories/iraqs-gas-oil-deals-with-uae-and-china-mean-more-energy-independence-from-iran/>

40 <https://www.tasnimnews.com/en/news/2023/02/27/2859699/iran-voices-support-for-iraq-s-economic-military-revamp>

41 <https://www.france24.com/en/live-news/20230226-levels-of-iraq-s-tigris-and-euphrates-plunge-in-south>

42 <https://www.al-monitor.com/originals/2023/02/honor-killings-iraq-rekindle-efforts-criminalize-domestic-violence>

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

20 Şubat'ta Irak Yüksek Seçim Kurulunun (YSK) yazısına yanıt olan Erbil Güvenlik Mahkemesi (EGM) 191 sayılı kararında, "Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Dördüncü Kongresinde onaylanan KYB içtüzüğüne göre partinin iki eş başkanı olduğu belirtilerek Lahor Cengi'nin de KYB'nin eş başkanı olarak kabul edildiği" yönünde karar verildi.⁴³ Karardan bir gün sonra açıklama yapan Lahor Cengi'nin KYB adına ayrı çalışacağını belirttiği aktarıldı. Yayımladığı görüntülü mesajda 8 Temmuz 2021 tarihinde yaşanan olayların ardından parti içerisinde ortaya çıkan durumu "KYB'ye ve IKBY'deki duruma yön vermek isteyen düşman ve muhaliflerin komplosu" olarak tanımlayan Cengi, buna rağmen gerilimi azaltmaya ve itidalli olmaya çalıştıklarını belirtti. Cengi, "Bize karşı tüm hukuk dışı ve parti işleyişine ters yaklaşımlara rağmen sadece ülkemizin ve halkımızın çıkarlarını koruma derdinde olduk. Tüm şahsi ve hizbi çıkarlardan uzak durumun daha da kötüye gitmemesi için sabırlı yaklaştık. Sorunları çözmek için medeni, hukuki ve usuli tedbirler alarak hakkımızdaki tüm haksız suçlamalara karşı mahkemede kendimizi savunmaya çalıştık" dedi.⁴⁴ Bundan sonra eş başkanlık yetkilerini kullanacağını vurgulayan Cengi, "Bir buçuk yıl aradan sonra, mahkeme kararı ile KYB Dördüncü Kongresinin verdiği meşruiyet ile partinin sadık üye ve kadroların oylarıyla kazandığımız tüm siyasi haklarımıza nihayet kavuştuk. Bugünden itibaren KYB eş başkanı olarak, IKBY ve Irak'taki siyasi güçler ve partilerle yoldaşlarımızın, üyelerimizin ve kadrolarımızın desteğiyle siyasi faaliyetlerimize yeniden başlayacağız" ifadelerini kullandı. KYB'nin bu süreçte hem hükümet içerisinde hem de iç ve dış ilişkilerde zayıfladığını belirten Cengi, «Yoldaşlarımız birlikte çalışmaya hazır değilse o zaman KYB adıyla mücadelemizi ayrı bir şekilde sürdürmek zorunda kalacağız» diyerek ayrı hareket edeceğini sinyali verdi.⁴⁵ Öte yandan Bağdat'ta Bafel Talabani lehine karar alındığı ve Irak YSK Yargı Kurulu tarafından KYB'de yaşanan değişikliklerin "Yasal ve iç tüzüğe uygun" olarak nitelendirildiği belirtildi. Cengi'nin avukatları tarafından karara itiraz edildiği ancak YSK Yargı Kurulu tarafından YSK Konseyinin kararının onaylandığı kaydedildi.⁴⁶

21 Şubat Uluslararası Ana Dili Günü vesileyle Twitter hesabından bir mesaj yayımlayan IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, "Uluslararası Ana Dili Günü'nde Kürt dili ile IKBY'deki tüm dil ve lehçelerinin korunmasına vurgu yapıyoruz" dedi.⁴⁷ IKBY Başbakanı Mesrur Barzani de yayımladığı mesajda sosyal medyada Kürtçenin daha fazla kullanılması gerektiğini belirtti. "Bugünden itibaren kendimden başlayıp daha çok Kürtçe paylaşım yapacağım" diyen Barzani, "Kürt dilinin korunması için bir dizi önemli karar alacağız" ifadelerini kullandı.⁴⁸ Barzani, ana dilin kullanılıp yaygınlaşması için tüm bakanlıklara "Kürtçeye Önem Verilmesi" başlığı

43 <https://www.speemedia.com/dreja.aspx?hewal&jmare=122076&Jor=1>

44 <https://kurdpress.com/ku/news/7741/ئەگەر-هەمچنان-نامادە-نەمبەون-یۆ-کار-ی-پێکەو-هێ-ئەو-بەجیا-و-لێ-ژ-ناوی-یەکتێبی-کار-دەکەم/>

45 <https://www.peyam.net/Details/37522>

46 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=12166

47 <https://www.kdp.info/a/d.aspx?s=040000&l=13&a=136415>

48 <https://balkesh.com/kurdistan/32709/>

• Ekonomi

İKBY Planlama Bakanlığı, İKBY’de bir milyon 241 kişinin işsiz olduğunu açıkladı. İşsiz olanların yaşının 15 ila 65 arasında olduğu ve bunlardan yüzde 75’inin kadın olduğu belirtildi. İKBY İstatistik Kurumu verilerine dayanılarak İKBY’de kadınlar arasında işsizlik oranının arttığı ve özel sektörde kadınların sadece yüzde birinin devlet sektöründe ise yüzde 14’ünün istihdam edildiği ifade edildi.⁵⁴

Irak Parlamentosu KDP Milletvekili İdris Şaban, “2023 Irak bütçesinde İKBY’nin payı en az yüzde 14 olmalıdır” şeklinde açıklamada bulundu. Diğer yandan Kanun Devleti Koalisyonu Üyesi Vaeil el-Rukkabi ise “Geçen yıllarda olduğu gibi 2023 bütçesinin yüzde 12’si İKBY’ye ayrılacak” açıklamasını yaptı.⁵⁵

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Duhok Havalimanı Projesi alanında, bazıları MÖ 4.500’lere uzanan 13 arkeolojik alan keşfedildi. Duhok Arkeoloji Müdürü Dr. Bekes Brifkani, keşfedilen alanlarda arkeolojik ve mimari kalıntıların bulunduğunu belirterek bu eserlerden bazılarının tarihinin MÖ 4500’lere kadar uzandığını ifade etti. Keşfedilen alanlar arasında bir Mitanni Tapınağı da olduğunu söyleyen Brifkani, “İlk kez, büyük Mitanni şehrinin dışında böyle bir tapınak bulundu. Dikdörtgen biçiminde yapılan tapınağın ortasında bir şömine var, bu tapınağın tarihi MÖ 1.500’lere dayanıyor” dedi.⁵⁶

54 <https://www.bwar.news/?per=posts&pewakraw=view&id=5037>

55 <https://baghdadtoday.news/https://baghdadtoday.news/213844-العرب-يحذرون-من-عودة-الديمقراطية-الكرديستانية-لنشاطه-في-كركوك.html>

56 <https://www.basnews.com/so/babat/796124>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Güvenlik

23 Şubat tarihinde, Umman Savunma Bakanlığı tarafından yayımlanan resmî bildiriye göre Umman Ordusu, ABD Ordusu ile Umman'ın orta bölgesinde 1 hafta boyunca ve 1 Mart tarihine kadar sürecek "Aşılmaz Bekçi 2023" adı altında yeni askerî tatbikat gerçekleştirecektir. Yakın dönemde Umman'ın benzer şekilde İngiltere ordusu sahil güvenliği konusunda bir askerî tatbikat gerçekleştirdiği bilinmektedir.⁵⁷

• Ekonomi

KİK'in Yeni Genel Sekreteri Casim Muhammed el-Bideyvi, farklı ülkelerin Suudi Arabistan büyükelçileriyle bir araya gelmiştir. Genel Sekreter el-Bideyvi, 26 Şubat tarihinde Japonya, Norveç, Yunanistan, Belçika ve Meksika ülkelerinin Suudi Arabistan büyükelçileriyle bir araya gelerek, güncel meseleler ve ekonomik ilişkileri değerlendirdi. Genel Sekreter el-Bideyvi, görüşmeleri sırasında KİK ve Suudi Arabistan'ın, sözü geçen ülkelerle ilişkilerinin genişletilmesini istediğini belirtti.⁵⁸

Diğer yandan, 22 Şubat tarihinde Umman ile ABD'li heyetler arasında Maskat'ta "Birinci Stratejik Diyalog" görüşmeleri başladı. İki heyet arasında gerçekleştirilen uzun görüşmede yenilenebilir enerji, eğitim, kültür, ticaret ve yatırım konularında önemli anlaşmaların imzalandığı bildirildi. En önemlisi ise ABD'li heyetin başkanlığını yapan ABD Dışişleri Bakanlığı Ekonomik Büyüme, Enerji ve Çevreden Sorumlu Müsteşarı Jose W. Fernandez'den gelen açıklama oldu. Fernandez, toplantı sırasında verdiği açıklamasında, ABD'nin Umman'daki ekonomik yatırım değerini iki katına çıkarmak istediğini dile getirdi.⁵⁹

• Siyaset

Suudi Arabistan'ın "1727" Kuruluş Günü ve Kuveyt'in 62. Ulusal/Millî Günü kutlamalarının yankıları, uluslararası medyada yankı yarattı. Suudi Arabistan, 22 Şubat'ta, tarihinde ikinci kez 1727 Suudi Arabistan Birinci Devleti'nin kutlamasını gerçekleştirdi. Kutlamalar nedeniyle başta KİK'in Yeni Genel Sekreteri Casim Muhammed el-Bideyvi olmak üzere, Körfezli liderlerden Suudi Arabistan'a tebrik mesajlarının iletiliği görüldü. Bunun yanı sıra Cristiano Ronaldo benzeri dünyaca ünlü onlarca kişinin de kutlamalara eşlik etmesi, dünya basınında gündem yarattı. Ronaldo'nun törene katıldığı sırada daha öncesinde eski ABD Başkanı Donald Trump'ın yaptığı gibi, Suudi Arabistan'ın tarihî kıyafetlerini giyerek kılıç dansı ettiği görüldü.^{60 61 62}

57 <https://www.atheer.om/archives/615647/عمان-وأمریکا-تبدآن-تدريبيا-عسكريا-غدا/>

58 <https://www.gcc-sg.org/ar-sa/MediaCenter/NewsCooperation/News/Pages/news2023-2-26-6.aspx>

59 <https://www.atheer.om/archives/615649/نقاش-لزيادة-الاستثمارات-الأمريكية-في/>

60 <https://www.yenisafak.com/ar/world/3708607>

61 <https://www.bbc.com/arabic/tv-and-radio-64749398>

62 <https://www.gcc-sg.org/ar-sa/MediaCenter/NewsCooperation/News/Pages/news2023-02-22-2.aspx>

Bununla birlikte Körfez’de yaşanan bir diğer kutlama da Kuveyt’te oldu. Kuveyt, 25 Şubat tarihinde 62. Ulusal/Millî günü nedeniyle başkent Kuveyt’te kutlamalar gerçekleştirdi. Kutlamalar sırasında hava uçak gösterilerinin de yer aldığı görüldü. Hava gösterisine yardım eden Suudi Arabistan’ın olduğu öğrenildi. Suudi Arabistan, geliştirmiş olduğu uçak gösterileri sebebiyle Kuveyt’in ulusal/millî gününde hava gösterisinde Kuveyt’e yardımda bulundu. Keza kutlamalar nedeniyle tüm Körfezli liderler ve KİK’in yeni Genel Sekreteri Casim Muhammed el-Bideyvi’den Kuveyt’e tebrik ve kutlama mesajlarının iletildiği öğrenildi. Kutlayanlar arasında Türkiye’nin de yer aldığı bilinmektedir.⁶³⁶⁴

63 <https://www.aa.com.tr/ar/الدول-العربية/الكويت-احتفالات-وتهان-تركيبية-وعربية-بذكرى-اليوم-الوطني>

64 <https://www.gcc-sg.org/ar-sa/MediaCenter/NewsCooperation/News/Pages/news2023-2-25-2.aspx>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Siyaset

Kuzey Afrika'daki iç siyaset ve dış politika gelişmeleri incelendiğinde bu hafta on bir temel konunun ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu bağlamda öne çıkan ilk gelişme, Fas ile Fransa arasında süren diplomatik krizle ilgili gelişmedir. Bir grup Fransız siyasetçi ve akademisyen, Fransa ile Kuzey Afrika ülkeleri -özellikle Fas ve Cezayir- arasında artan gerilimden duydukları endişeyi dile getirdiler. Fransız TV5 Monde kanalı, Afrika ülkeleriyle son dönemde yaşanan diplomatik krizden duydukları hayal kırıklığını dile getiren ve bunun Fransa'nın diplomasisindeki sorunları yansıttığını vurgulayan siyasetçi ve akademisyenlerin bir dizi açıklamasına yer verdi. Fransa'nın hem Cezayir hem de Fas ile yaşadığı son kargaşa hakkında konuşan tarihçi ve Sorbonne Üniversitesi Profesörü Pierre Vermeren, bu durumun Fransız diplomasisine karşı kesin bir uyarı olduğunu belirtti.⁶⁵

İkinci gelişme Cezayir Başbakanı Eymen Benabderrahmane'nin, cumartesi günü Addis Ababa'da başlayan Afrika Birliği Zirvesi sırasında ülkesinin Fasın toprak bütünlüğüne yönelik düşmanlığını yinelemesidir. Etkinlik sırasında Cezayirli yetkili, ülkesinin Polisario'nun ayrılıkçılık iddialarına verdiği desteği yenileyen Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun'un konuşmasını okudu. Cezayir Cumhurbaşkanı ayrıca Cezayir'in referanduma verdiği desteği yineleyerek Fas'ı "devam eden dekolonizasyon sürecini engellemeye çalışmakla" suçladı. Ayrıca AfB'yi kendisine verilen rolü oynayarak Batı Sahra anlaşmazlığına yönelik tam sorumluluğunu üstlenmeye çağırırdı.⁶⁶

Üçüncü gelişme Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun'un, Libya'daki krize önceki çözümlerden farklı olarak, dış müdahale olmaksızın seçimlerin yapılması yoluyla yeni bir çözüm bulunması gerektiğini vurgulayarak, Libya'da tüm eski yöntemlerin denendiğini ve bir çözüm getirmediğini belirtmesidir. Tebbun bir televizyon kanalına verdiği röportajda Cezayir'in Libya'da tüm tarafların yanında yer aldığını ve büyük güçlerin çoğunun Cezayir'in krizin çözümü için başından beri benimsediği, tüm taraflar arasında ulusal uzlaşmaya yol açacak ve Libyalıların adil ve şeffaf seçimler yoluyla egemenliklerini kullanmalarını sağlayacak diyalog önerisini desteklediğini belirtti. Tebbun, Libya'nın halk tarafından seçilen ve tüm siyasi kurumlarıyla birlikte bir devlet yapısının inşasının başlayacağı yeni bir elite ihtiyacı olduğunu vurguladı.⁶⁷

65 <https://www.morocoworldnews.com/2023/02/354118/france-s-rift-with-algeria-morocco-raises-concerns-over-french-diplomacy>

66 <https://www.morocoworldnews.com/2023/02/354134/western-sahara-algeria-renews-hostility-towards-morocco-at-au>

67 <https://libyaobserver.ly/inbrief/tebboune-solution-libyan-crisis-must-be-devised-away-foreign-interference>

Dördüncü gelişme, Tunuslu yetkililerin Avrupa'nın önde gelen sendikasının başkanını "istenmeyen kişi" ilan etmesidir. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Genel Sekreteri Esther Lynch, Tunus sendikasını desteklemek ve aktivistlerin tutuklanmasını protesto etmek için Sfax'ta düzenlenen mitinge katıldı. Tunuslu yetkililer 18 Şubat Cumartesi günü geç saatlerde Esther Lynch'in Tunus'taki sendikal faaliyetleri desteklemek amacıyla düzenlenen bir mitinge katılmasının ardından sınır dışı edilmesine karar verdi. Tunus Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre karar Cumhurbaşkanı Kays Said'in talimatıyla alındı. Açıklamada Lynch'in Tunus Genel İşçi Sendikası (Tunisian General Labour Union - UGTT) tarafından düzenlenen bir gösteriye katıldığı ve Tunus'un iç işlerine bariz bir kışkırtma teşkil eden yorumlarda bulunduğu belirtildi. Cumhurbaşkanlığı, Lynch'in "persona non grata" ilan edildiği için Tunus'u terk etmek için 24 saati olduğunu da ekledi.⁶⁸

Beşinci gelişme Tunuslu bir göç STK'sının, Cumhurbaşkanı Kays Said'in Sahraaltı Afrikalı göçmenleri şiddet, suç ve kabul edilemez eylemlerin kaynağı olarak gösterdiği konuşmasını ırkçı ve nefret dolu olarak nitelendirerek kınamasıdır. 21 Şubat Salı günü Said, Sahraaltı Afrikalıların ülkesine göçüne karşı acil önlemler alınması çağrısında bulundu. Başkan Said, yasa dışı göçmen ordularının gelişini tanımladı ve bu göçe hızlı bir şekilde son verilmesi gerektiğini sözlerine ekledi. Ayrıca bunun Tunus'un demografik yapısını değiştirmek için bu yüzyılın şafağında ortaya atılan bir suç girişiminin parçası olduğunu belirtti. Niyetin Tunus'u "sadece Afrikalılardan oluşan" bir ülkeye dönüştürmek ve Arap-Müslüman karakterini değiştirmek olduğunu iddia etti.⁶⁹

Altıncı gelişme, 25 Şubat Cumartesi günü Tunus ile Afrika Birliği Komisyonu arasındaki Kays Said'in Sahraaltı göçleriyle ilgili söylediklerinin gerginliğe sebep olmasıdır. Tunus Cumhurbaşkanı'nın yaptığı göç yorumlarını, Afrika Birliği Komisyonu Başkanı Musa Faki Mahamat "şok edici" olarak nitelendirdi. Komisyondan yapılan açıklamada, "Afrika Birliğinin, ülkedeki yasal statülerine bakılmaksızın diğer Afrikalıları hedef alan açıklamanın şekli ve içeriği karşısında duyduğu derin şok ve endişeyi" ifade etmek üzere Tunus elçisi ile bir toplantı yapıldığı belirtildi. Açıklamada, "Başkan, başta Afrika Birliği üye devletleri olmak üzere tüm ülkelere, nereden gelirlerse gelsinler tüm göçmenlere onurlu bir şekilde davranmaları, insanlara zarar verebilecek ırkçı nefret söyleminden kaçınmaları ve güvenlikleri ile insan haklarına öncelik vermeleri için uluslararası hukuk ve ilgili Afrika Birliği belgeleri kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmelerini hatırlatır" dendi. Ancak Tunus Dışişleri Bakanlığı, Afrika Birliği Komisyonunun açıklamasına şaşırıldığını belirtti. Bakanlıktan yapılan açıklamada komisyon tarafından yapılan açıklamanın Tunus makamlarının pozisyonunun yanlış anlaşılmasına dayandığı belirtildi. Bakanlık, bu açıklamada barış içinde ve Tunus devletinin yasalarının koruması altında yaşayan yasal Afrikalı göçmenler ile insan ticareti yapan, onları ölüm botla-

68 <https://www.aa.com.tr/en/africa/tunisian-authorities-declare-head-of-top-european-trade-union-persona-non-grata/2824369>

69 <https://www.africanews.com/2023/02/22/tunisia-president-links-african-migrants-to-violence-and-crimes/>

rına atan ve suç amaçlı kullanan yasa dışı gruplar arasındaki haksız ve anlaşılmaz karışıklık olarak adlandırdığı durumdan üzüntü duyduğunu belirtti.⁷⁰

Yedinci gelişme, Libya'da Devlet Yüksek Konseyi (High State Council - HCS) Başkanı Halid el-Mişri'nin, en geç önümüzdeki kasım ayında seçimlerin yapılacağı sözünü vermesidir. El-Mişri, "Libya şu anda başkanlık ve parlamento seçimlerine yol açacak bir anayasa deklarasyonu değişikliğini içeren bir geçiş aşamasından geçiyor" dedi. Demokratik ve anayasal kazanımlar stratejik bir hedef olmaya devam ederken devrimin hedeflerine ulaşmanın yapıcı öz eleştirinin kabul edilmesi gerektiğini de sözlerine ekledi. HCS başkanı "kontrol dışı" engellere rağmen anayasal haklara ulaşma sözü verdi. Devrimden sonraki ilk iki yılın en iyisi olduğunu çünkü ulusun bir devlet kurma yolunda net bir planla ilerlediğini belirtti. Ancak daha sonra yerel, bölgesel ve uluslararası güçlerden gelen Arap Halk Hareketleri karşıtı güçlerin devrimleri bastırmak ve devleti bölmek için yorulmadan çalıştığını bildirdi.⁷¹

Sekizinci gelişme, Mısır'da görevden ayrılan Kıbrıs Cumhurbaşkanı Anastasiades'in, Sisi'nin Mısır-Kıbrıs ortaklığını geliştirme çabalarını desteklemesidir. Kıbrıs'ın görevden ayrılan Cumhurbaşkanı Nicos Anastasiades, Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi'nin son yıllarda Kıbrıs ile verimli iş birliğini pekiştirmek için yaptığı katkıları takdir ettiğini ifade etti. Mısır Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Ahmed Fehmi yaptığı açıklamada, Sisi'nin Anastasiades'i arayarak görev süresi boyunca iki ülke arasındaki stratejik ilişkilere verdiği destekten dolayı takdirlerini ilettiğini belirtti. Anastasiades, yeni seçilen Kıbrıs Cumhurbaşkanı Nikos Christodoulides'in liderliğinde Kıbrıs'ın Kahire ile stratejik ortaklığını geliştirmeye devam etme kararlılığını vurguladı.⁷²

Dokuzuncu gelişme ise, Sudan'ın Hızlı Destek Güçleri'nin (Rapid Support Forces - RSF) Başkanı Muhammed Hamdan Dagalo'nun 19 Şubat Pazar günü yaptığı açıklamada, gücü reformdan geçirilmiş bir ulusal silahlı kuvvetlere entegre etmeye kararlı olduğunu belirtmesidir. Dagalo RSF'nin meşruiyetini savunmuş ve yaptığı bir konuşmada "Üzerinde mutabık kalınan zaman çizelgesine göre oluşturulan tek bir ordu ilkesine bağlıyız ve güvenlik ve askerî reforma dâhil olmaya içtenlikle kararlıyız" dedi. "Sudan Ordusu tarihî bir kurumdur ve hiçbir tarafça ele geçirilmeyecektir, biz onun bir parçasıyız ve onu istismar eden ya da küçümseyen herkese karşı savunmak için hiçbir çabadan kaçınmayacağız." diye de ekledi.⁷³

Onuncu gelişme, Sudan'da Muhammed Hamdan Dagalo'nun, kendisinin de desteklediği darbenin bir hata olduğunu belirtmesidir. Dagalo televizyonda yaptığı konuşmada, devrilen Ömer el-Beşir'in eski rejiminin kalıntıları için bir "geçit" hâline geldiğini belirtti. Dagalo,

70 <https://www.aa.com.tr/en/africa/migrants-fuel-tension-between-tunisia-african-union/2831189>

71 <https://libyaobserver.ly/news/al-mishri-vows-to-hold-elections-november-2023>

72 <https://english.ahram.org.eg/News/489710.aspx>

73 <https://www.voanews.com/a/head-of-sudanese-paramilitary-force-says-still-committed-to-single-army/6969626.html>

2021 askerî darbesini bir "hata" olarak nitelendirdi. Aralık ayında Sudan'ın sivil yönetime geçişini öngören anlaşmayı selamlayan Dagalo, RSF grubunu ulusal orduya entegre etmek de dâhil olmak üzere güvenlik reformlarını sürdürme sözü verdi.⁷⁴

On birinci gelişme ise BAE Başbakan Yardımcısı ve Başkanlık Divanı Bakanı Şeyh Mansur bin Zayid el-Nahyan, Sudan'daki Geçici Egemenlik Konseyi Başkan Yardımcısı Korgeneral Muhammed Hamdan Dagalo'yu kabul etmesidir. Görüşme sırasında iki taraf kardeşlik ilişkilerini ve kalkınma hedefleri ile iki ülkenin istekleri doğrultusunda çeşitli alanlarda iş birliği ve ortak çalışmaların arttırılması fırsatlarını ele aldı. Şeyh Mansur, BAE'nin Sudanlı taraflar arasında mevcut siyasi krizi çözmek ve geçiş dönemini başarılı kılmak için kısa süre önce imzalanan ve sivil liderliğindeki bir hükûmetin kurulmasını ve Sudan'ı istikrara kavuşturacak, kalkındırarak ve refaha ulaştıracak her şeyin başarılmasını sağlayacak adımları belirleyen Siyasi Çerçeve Anlaşması'na verdiği desteği vurguladı.⁷⁵

• Ekonomi

Kuzey Afrika'daki ekonomi gelişmeleri incelendiğinde bu hafta altı temel konu ön plana çıkmaktadır.

Birincisi, Fas Dışişleri Bakanı Nasser Bourita'nın, yaptığı açıklamada, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanılmasını teşvik etmeye ve Afrika'nın kalkınma çabalarını desteklemeye kararlı olduğunu söylemesidir. Meclise hitaben yaptığı konuşmada Bourita, Birleşmiş Milletler'in (BM) Fas'ın nükleer silahların yayılmasıyla mücadele çabalarına verdiği desteği hatırlattı. Bakan, Fas'ın uzmanlık alışverişinde bulunarak Afrika'da nükleer güvenlikle ilgili çeşitli anlaşmaları uygulamaya istekli olduğunu ifade etti. Faslı diplomat, Afrika Nükleer Enerji Komisyonunun (AFCONE) yeni İcra Sekreteri Enobot Agboraw'ı atanmasından dolayı ayrıca tebrik etti ve Fas'ın komisyonun yönetişimini yeniden canlandırma çabalarına tam desteğini yineledi. Bakan, "Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin bir üyesi olarak Fas, AFCONE ile Kapsamlı Nükleer Testleri Yasaklama Anlaşması Organizasyonu (CTBTO) arasındaki yeni ortaklık dinamiğini desteklemeye kararlıdır" dedi.⁷⁶

İkincisi, Dünya Bankasının yakın tarihli bir raporuna göre, Fas'ın ekonomik büyümesinin 2022'deki %1,1'den 2023'te %3,1'e çıkmasının beklenmesidir. Dünya Bankası raporda, 2021'de güçlü bir salgın sonrası toparlanma kaydettikten sonra, Fas ekonomisinin artışı arz şoklarının ağırlığından oldukça etkilendiğini açıklıyor. Şiddetli kuraklık ve yükselen emtia fiyatları son zamanlarda enflasyonu rekor seviyelere çıkardı. "Arz Şoklarına Yanıt Verme" olarak adlandırılan rapor, Fas'ın ekonomik büyümesinin 2023'te ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlerdeki toparlanmayla desteklenerek %3,1'e yükseleceğini tahmin ediyor.⁷⁷

74 <https://www.the-star.co.ke/news/africa/2023-02-20-sudan-deputy-junta-chief-calls-2021-coup-a-mistake/>

75 <http://wam.ae/en/details/1395303132408>

76 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/02/354103/bourita-morocco-backs-africas-adoption-of-nuclear-energy-for-peaceful-use>

77 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/02/354107/world-bank-moroccos-economic-growth-expected-to-reach-3-1-in-2023>

Üçüncüsü, Fas'ın Dijital Geçiş ve İdari Reform Bakanı Ghita Mezzur'un yaptığı açıklama ile Fas hükûmetinin yeni bir reformla yatırımcılardan istenen evrak hacmini %45 oranında azalttığını duyurmasıdır. İdari prosedürlerin basitleştirilmesi için Ulusal Komisyon toplantısında konuşan Mezzur, hükûmetin idari prosedürleri dijitalleştirme çabalarının bir yatırım projesini onaylamak için gerekli belgelerin hacminde %60'lık bir düşüşe yol açtığını açıkladı.⁷⁸

Dördüncüsü, Libya Ekonomi ve Ticaret Bakanı Muhammed Al-Hawij'in, Tunus'un Libya Büyükelçisi Asaad Al-Ajili ile eğitim, insan kadroları geliştirme ve ortak sergiler düzenleme alanlarında iki ülke arasındaki iş birliğini artırmanın yollarını görüşmesidir. Bakanlığın Facebook sayfasında yaptığı açıklamaya göre bu, pazar günü bakanlığın genel merkezinde Al-Hawij'in Afrika pazarlarına ihracatın önemini vurguladığı görüşme sırasında geldi. Her iki taraf da Libya ve Tunus ihracat merkezleri arasındaki ortak komitenin çalışmalarını ve iki ülkenin küresel pazarlara ihracatının geliştirilmesinde karşılaşılan sorunları ve zorlukları gözden geçirdi.⁷⁹

Beşincisi, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nden (BAE) yatırımcıların, Mısır pazarına yatırım yapmaya büyük ilgi duyduklarını belirterek, şu anda banka dışı faaliyetlerde yatırım fırsatlarını incelemeleridir. Bu, Mısırlı bir delegasyonun hem Suudi Arabistan hem de Birleşik Arap Emirlikleri'ne (BAE) yaptığı tanıtım gezisi sırasında geldi. Mısır heyetinde Mali Düzenleme Kurumu, Mısır Merkez Bankası (CBE) ve Mısır Borsasından (EGX) üst düzey yöneticiler yer aldı. Tur, Mısır ekonomisindeki son gelişmeleri ve hükûmetin enflasyon ve döviz kurları gibi ekonomik değişkenlerle başa çıkma konusundaki gelecek planlarını tartışmak için Riyad, Dubai ve Abu Dabi'de büyük ödeme gücüne sahip 20 yatırım kurumuyla bir dizi toplantıyı içeriyordu.⁸⁰

Altıncısı, Mısır Maliye Bakanı Muhammed Maait'in yaptığı açıklamada, Mısır'ın toplam değeri 1,5 milyar dolar olan ilk İslami ağırlıklı devlet tahvili İslami sukuku sattığını açıklamasıdır. Bakan, bu tahvillerin getirisinin yüksek talep nedeniyle yüzde 11,67'den yüzde 11'e düştüğünü ve 250 yatırımcının tahvilleri satın aldığını söyledi.⁸¹

• Güvenlik

Kuzey Afrika'daki güvenlik gelişmeleri incelendiğinde bu hafta dört temel konu ön plana çıkmaktadır.

Bunlardan ilki, Mısır'ın Hindistanlı bir havacılık şirketi ile yaptığı görüşmeler ile ilgilidir. Hindistan'da bir havacılık şirketi "Hindustan Havacılık Limited Şirketi (HAL)" Başkan Shri C.B.

78 <https://www.moroccoworldnews.com/2023/02/354136/bureaucracy-morocco-to-reduce-paperwork-required-from-investors-by-45>

79 <https://libyaobserver.ly/inbrief/al-hawij-discusses-tunisian-ambassador-cooperation-field-training>

80 <https://www.egypttoday.com/Article/3/122654/Saudi-Emirati-investors-express-their-desire-to-invest-in-Egyptian>

81 <https://english.ahram.org.eg/News/489545.aspx>

Ananthkrishnan, Aero-India 2023'te şirketin ülkenin silahlı kuvvetlerine 35 Tejas LCA Mk-1A tedarik etmek için Mısır ve Arjantinli yetkililerle görüşmelerde bulunduğunu duyurdu. Uçak anlaşması, HAL'ın Mısır'a 35 Tejas LCA Mk-1A tedarik etmesini ve Mısır'ın uçağı yerel olarak üretmesi için eksiksiz bir teknoloji transferi (ToT) sağlayacağı belirtildi. Ayrıca Mısır'ın yerel bir havacılık ekosistemi oluşturmaya ilgi gösterdiği ifade edildi. Geçen yıl da Hindistan Savunma Bakanı Raksha Mantri Shri Rajnath Singh Kahire'de Mısırlı mevkidaşı ile bir araya gelmiş ve iki ülke arasındaki askerî ve güvenlik işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan bir Mutabakat Zaptı (MoU) imzalamışlardı. Raksha Mantri'nin Mısır Devlet Başkanı Sisi ile de bir araya geldiği ve iş birliği, ortak eğitim, savunmada ortak üretim ve ekipman bakımına odaklandıkları ayrıca terör tehdidine karşı da uzmanlık alışverişinde bulunma konularını görüştükleri aktarıldı. Ziyaret sırasında Mısır'da bir üretim tesisi kurulmasını da içerebilecek bir anlaşmanın gündeme geldiği söylendi.⁸²

İkinci gelişme, Tunus kıyılarında 423 göçmenin kurtarılmasıdır. Tunus Sahil Güvenliği pazar günü, ülke kıyılarında tek gecede 423 göçmenin kurtarıldığını ve deniz yoluyla Avrupa'ya yasa dışı yollardan 16 göç girişimini engellendiğini duyurdu. Sahil güvenlik sözcüsü tarafından yapılan açıklamada, 18-19 Şubat gecesi merkez, kuzey ve güney bölgelerinde Deniz Güvenlik Birimlerinin, 16 tane Avrupa'ya geçiş operasyonunu engellediği ve 423 kişiyi kurtarmayı başardıkları söylendi. Açıklamada kurtarılan göçmenlerden 71'inin Tunuslu, 352'sinin Sahraaltı Afrika'dan olduğu bildirildi. Kıyı şeridinin bazı bölümleri İtalya'nın Lampedusa adasına 150 kilometreden daha yakın mesafede bulunan Tunus, İtalya'ya geçmeyi hedefleyen göçmenler tarafından bir geçiş rotası olarak kullanılmaktadır. Resmî İtalyan rakamlarına göre, 2022'de 18 bini Tunuslu olmak üzere 32 binden fazla göçmenin Tunus'tan yasa dışı yollarla İtalya'ya geldiği kaydedildi.⁸³

Üçüncü gelişme Sudanlı göçmenleri taşıyan botun, Libya açıklarında batmasıdır. Sudanlı bir yardım çalışanı pazartesi günü yaptığı açıklamada, göçmenleri taşıyan aşırı yüklenmiş teknelerin Akdeniz'de Libya kıyısı açıklarında batması sonucu yaklaşık 12 Sudanlının hayatını kaybettiği düşünülürken çok sayıda kişinin de kayıp olduğunu belirtti. 95'i Sudanlı, geri kalan 10 kişinin de Afrikalı olduğu belirtilen göçmenlerin geçen hafta salı günü sabah erken saatlerde Avrupa'ya gitmek için Hums'un al-Alous mahallesinden bir lastik botla denize açıldıklarını ifade etti. Kurtarma ekiplerinin 11 kişinin cesedine ulaştıkları, hayatta kalanların bazılarının hastaneye nakledildikleri, çok sayıda göçmenin kayıp olduğunu söyledi. Hayatta kalan bir kişinin de mülteci merkezine nakledildikten sonra hipotermiden öldüğü de açıklandı. Bir yetkili ise kurtulanlardan bazılarının tutuklanarak Trablus'un yaklaşık 150 kilometre doğusundaki Hums'taki bir yasa dışı göçmen merkezine nakledildiğini ilettili. Akdeniz'i geçerek Avrupa'ya ulaşmaya çalışan Sudanlı sayısının geçen yıla göre görünüşte azaldığı söylene de

82 <https://www.military.africa/2023/02/hal-egypt-tejas-aircraft-contract-in-the-works/>

83 <https://www.africanews.com/2023/02/20/tunisia-over-400-african-migrants-rescued-overnight/>

hâlâ daha Sudanlı göçmenlerin olduğu fakat artık UNHCR tarafından Ocak ve Şubat 2023 için ilk 10 ülke arasında yer almadığı belirtildi.⁸⁴

Dördüncü gelişme, Fas Ulusal Güvenlik Genel Müdürlüğü (DGSN) Başkanı Abdullatif Hamuşi'nin salı günü Rabat'ta, ABD Federal Soruşturma Bürosu (FBI) Direktörü Christopher Wray ile bir araya geldiği aktarıldı. Şu anda Fas'ta iş ziyaretinde olan Wray'in, Rabat'ta Hamuşi ile bir araya geldiği ve burada çeşitli bölgesel güvenlik konularında ikili iş birliğini görüştükleri ifade edildi. İki yetkilinin, liman girişlerini gözetleme ve saldırılara karşı atakta bulunma yolları da dâhil olmak üzere terörle mücadele konularını konuştukları aktarıldı. DGSN'den yapılan açıklamada, bu ziyaretin, Faslı güvenlik makamları ile ABD'deki kolluk kuvvetleri arasındaki ikili iş birliğinde ulaşılan ileri seviyeye işaret ettiği ifade edildi.⁸⁵

84 <https://sudantribune.com/article271088/>

85 <https://www.morocoworldnews.com/2023/02/354148/dgsn-fbi-heads-meet-to-strengthen-security-cooperation>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(20-26 ŞUBAT 2023)

• Ortadoğu ve Çok Merkezli Bir Dünyanın Geleceği

20 Şubat'ta Moskova merkezli "Valday" Uluslararası Tartışma Kulübünde "[Ortadoğu ve Çok Merkezli Bir Dünyanın Geleceği](#)" başlıklı raporunun sunumu gerçekleştirildi. Söz konusu sunum özetlenerek kulübün sayfasında yayımlandı. "Arap Baharı"ndan sonraki ilk on yıl boyunca, bölgedeki durumu Suriye, Libya ve Yemen silahlı çatışmaları belirledi. Tüm dünyanın bakışlarını üzerlerine çektiler, etraflarında bölgesel ittifaklar kuruldu. Ancak bugün durum değişti. Çatışmalar sürdürülse de sistem oluşturma rollerini kaybettiler. Aynı zamanda, uluslararası ittifaklar arasındaki çatışmanın önemi de azaldı. İsrail ile Arap devletleri, İran ile Suudi Arabistan, Türkiye ile Mısır, Katar ve diğer Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkeleri arasındaki aşılmaz görünen çelişkiler son yıllarda diplomatik girişimlerle yumuşatılmıştır." Raporun ortak yazarı, Rusya Bilimler Akademisi Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nün bilimsel direktörü Vitaly Naumkin, Ortadoğu'nun kalkınmasına yönelik senaryolara değindi: "Söz edilen senaryolar, Ortadoğu bölgesinin çok merkezli yeni dünyada bağımsız bir güç merkezine dönüşmesini içeriyor. Bu adım, Ortadoğu'nun daha fazla homojenliğe ulaşmasının yanı sıra kusurların azaltılmasını gerektirecektir. Diğer senaryo, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın belirli bölgelerinin diğer dünya siyasi merkezleriyle bütünleşmesi anlamına geliyor."

Raporun ikinci ortak yazarı, Rusya Bilimler Akademisi Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsü Arap ve İslam Araştırmaları Merkezi Başkanı Vasily Kuznetsov, raporu Ortadoğu'nun karşı karşıya olduğu temel ve ciddi zorlukları gösteren bir uyarı olarak nitelendirdi: "Son bir yıldır küresel dünyada yaşanan olaylar, Ortadoğu bölgesinde önemli bir şey olmuyormuş izlenimi verse de temelde bölgede ortaya çıkan dönüşüm süreçleri tüm dünya için büyük önem taşıyor." Analiste göre, raporun önemli bir unsuru olarak Ortadoğu, küresel tehditleri ve küresel çatışmayı azaltmak için dünya siyasetinin merkezleri arasındaki pozitif etkileşimin mümkün olduğu bir alan olmaya devam ediyor."

• İran Uranyum Zenginleştirerek Silah Seviyesine Çıkarmakla Suçlanıyor

İran'ın uranyumu yüzde 84 saflıkta zenginleştirdiğine dair iddialar Rusya basınında geniş yer buldu. "Vedmosti.ru" haber sitesinde yayımlanan "[İran Uranyum Zenginleştirerek Silah Seviyesine Çıkarmakla Suçlanıyor](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber, "Tahran'a karşı resmî suçlamalarda bulunulursa bu çatışmaya yol açabilir" ifadesiyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvuru "Military Russia" (Askerî Rusya) Portalı editörü Dmitry Kornev'e göre, son 20 yılda İran hem savunma hem de saldırı yeteneklerini önemli ölçüde artırdı: "Ülke, zengin bir hava savunma sistemleri cephaneliğine sahiptir. An-

cak büyük olasılıkla İran, takip etmeleri hâlinde İsrail Hava Kuvvetleri ve ABD'nin ortak saldırılarına dayanamayacak. Nitekim İsrail ve ABD, niteliksel olarak İran'dan üstün olmalarının yanı sıra nükleer programını yok etmek için hedefli operasyonlar yürütme yeteneğine de sahiptirler. Bu bir gerçek ve İsrail, özellikle 1980'lerde Irak'ta benzer operasyonları birden çok kez gerçekleştirdi." Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Genel Direktörü Andrey Kortunov ise İran nükleer anlaşmasının yeniden tesis edilmesine dair umutların, 2022'nin sonunda son derece belirsiz hâle geldiğini ifade etti: "Bazı olaylar söz konusu anlaşmanı sadece fiilen değil hukuken de sonunu getirerek bardağı taşıran son damla olabilirken İran nükleer programını çok hızlı şekilde ilerletecek. Bu durumda İran'ın nükleer sorununa güçlü bir çözüm için seçeneklere dönmek mümkündür." Uzmana göre, Tel Aviv'in kendisi savunmasız bir askerî konumda olduğu için İran'a yapabileceği saldırı, İsrail'in ABD'ye ve onun askerî gücüne ne kadar güvenebileceğine bağlı.

Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsünde Ortadoğu ve Afrika Çalışmaları Merkezi Araştırma Görevlisi Adlan Margoev ise durumu şu şekilde özetledi: "Gerçekten de İran'ın nükleer programına dair bilgilerin basına giderek daha sık sızması ülke hakkında olumsuz arka planı oluşturuyor. Eğer İran ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu temsilcileri bu konuları profesyonel, şeffaf ve yeterli bir şekilde tartışabilirlerse İran ile ilgili nükleer anlaşmanın yenilenme şansı sıfırın üzerinde olacaktır. Teknik diyalog bozulursa Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Yönetim Kurulu platformundaki Tahran karşıtı devletler koalisyonu, İran tarafından Şubat 2006'da modellenen nükleer programına yönelik başka bir krize yol açabilir." Nükleer enerji alanında uzman Alexander Uvarov ise Tahran'ın düzenli olarak uranyumun her yeni zenginleştirme düzeyi için "barışçıl" bir teknik gerekçe sunduğunu, dolayısıyla araştırmasının askerî olmayan doğasını alenen inatla savunduğunu belirtti.

• İran, Taliban'a Kolaylık Sağlayan Bir Dostluk Sunuyor

İran yönetiminin radikal "Taliban" hareketine ilişkin politikasını gözden geçirdiğine dair şüphelerin ortaya çıkması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 21 Şubat sayısında yayımlanan "[İran, Taliban'a Kolaylık Sağlayan Bir Dostluk Sunuyor](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıya göre, radikal hareketin temsilcileri Tahran'daki Afgan büyükelçiliğini işgal edebilir. Öyle ki bu aralar Tahran'daki Afgan büyükelçiliği binasının Kabil hükûmetine devredildiği bağlamında haberler ortaya çıkıyor. İranlı diplomatların militanlara kapıları açmaya hazır olduklarına dair spekülasyonları ortadan kaldırmaya çalışmasına rağmen, uzmanlar iki taraf arasındaki iletişim kanallarının genişlediğini kaydediyorlar. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Bilimler Akademisi Şarkiyat Araştırmaları Enstitüsünde araştırmacı ve Modern Afganistan Çalışmaları Merkezinin direktörü Omar Nessar ise İran-Afganistan ilişkilerindeki gelişmelere değindi: "İran, Afganistan'ın Tahran'daki diplomatik misyonunun yasal statüsünün değişmediğini ve işlemlerin yeni bir Afgan diplomata devredildiğini söylese de son zamanlarda Taliban ile Tahran arasındaki istişarelerin yoğunlaştığı dikkatlerden kaçmadı."

Uzmanla göre, Tahran'ın Kabil ile ilişki kurma mantığında muhtemelen su meselesi belirleyici rol oynuyor: "Görünen o ki İran, bu konuyu Taliban ile ilişkilerinde ön plana çıkarmaya hazır. Taliban, muhtemelen önceki Afgan hükümetleri ile komşu ülkeler arasında birçok yönde yapılan perde arkası ve gayri resmî anlaşmaları hesaba katmıyor. Ve önceki yetkililerin aksine, daha bağımsız ve daha büyük bir siyasi irade ile hareket ediyor. Bu su sorunu için de geçerli." Nessar, bu nedenle su kaynaklarına erişim faktörünün, mevcut Afgan hükümeti için sadece İran'la değil, diğer oyuncularla da ilişkiler kurmada önemli bir rol oynayabildiğini ifadelerine ekledi.

• Rusya, Afganistan Politikasını Değiştiriyor

Rus siyaset bilimci ve devlet adamı Darya Mitina, Rusya'nın Afganistan politikasındaki gelişmeleri "Pravda.ru" haber sitesine değerlendirdi. "[Rusya, Afganistan Politikasını Değiştiriyor](#)" başlıklı yazıda ABD'nin Taliban'ı yasa dışı olarak Afganistan'da iktidara getirdiğine değinen uzman, şu soruları incelemiştir: Teröristler devletin başında daha ne kadar dayanacaklar; Taliban, Pakistan'ı nasıl kandırdı; Rusya'nın Afganistan'daki özel temsilcisi Zamir Kabulov'un hataları ve Rusya'nın bu ülkeye yönelik politikasının değişme yöntemleri. Rusya'nın Afganistan'a yönelik dış politikasına da değinen uzman, "yavaş ama emin adımlarla düzelmeye başladı" ifadelerini kullandı: "Kabulov'un Taliban cephesindeki başarısızlığı ortada. Rusya'nın Afganistan'daki cumhurbaşkanı elçisi olan Zamir Kabulov'un ABD'nin Afganistan baş elçisi Zalmay Khalilzad'ın evrak çantasını 20 yıl boyunca taşıdığı, Washington'un Taliban'ı yasallaştırmasına ve iktidara getirmesine yardım ettiği söylenebilir. Rusya, Taliban'a verdiği destekten hiçbir kazanım elde edemedi." Uzman, ocak ayında Kabil'i ziyaret eden Zamir Kabulov'un, Afgan liderliğinden kimse tarafından kabul edilmediğine işaret etti: "Kabulov, Rus diplomasisinin özel bir temsilcisi olarak görülmediği için durum personel kararları gerektiriyor."

• Yeminli Dost: Suudi Arabistan İran'a Yaklaşımını Değiştirmeye Karar Verdi

Riyad'ın, nükleer anlaşmayı yeniden tesis etmek için bölgedeki ana rakibi İran ile müzakerelere geri dönülmesi çağrısında bulunması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "İzvestiya" gazetesinin 24 Şubat sayısında yayımlanan "[Yeminli Dost: Suudi Arabistan İran'a Yaklaşımını Değiştirmeye Karar Verdi](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıya göre, krallığın Ortadoğu'daki ana stratejik ortağı Washington, İran ile nükleer anlaşmaya olan ilgisini kaybediyor. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Şarkiyatçı Andrey Ontikov, Riyad'ın yaklaşımındaki değişikliğin aynı zamanda Washington'un kendi politikasındaki değişikliklerle bağlantılı olduğu görüşünü savundu: "Trump yönetimindeki gidişat, aşırı derecede İran karşıtı ve fazlasıyla Suudi yanlısı oldu. Biden iktidarı ise ABD'nin Basra Körfezi bölgesinde Ortadoğu gündeminin değişimlerini beraberinde getirdi. Bu tutum şaşkıncı değil. Çünkü demokratik hükümetler geleneksel olarak Suudi Arabistan'da terör örgütü olarak kabul edilen "Müslüman Kardeşler"e bel bağlamıştır. Biden'ın gelişyle Krallık, Trump dönemindeki gibi siyaset

yürütülmeyeceğini fark etti ve bölgedeki komşularıyla olan anlaşmazlıkları çözme girişiminde bulundu. Katar, Türkiye, İran ile yakın temaslara başladı.” Riyad ile Tahran arasındaki temasların devam ettiğine değinen uzmana göre, tüm dinî çelişkilere ve mevcut sorunların karmaşıklığına rağmen ortaya çıkan durumun ülkeler arasında yapıcı bir diyaloga yol açacağı muhtemeldir. “Ayrıca, analist Suudilerin İran’la ilişkilerini geliştirmelerinde fayda olduğunu öne sürdü: “Krallığın, kendilerinden çok para pompalayan Yemen sorununu bir şekilde çözmeleri gerekse de ancak girişimler herhangi bir olumlu sonuca yol açmıyor. İran, Yemen’de Suudi Arabistan’a ağır darbeler indirerek dolaylı olarak büyük rol oynadı. Bu nedenle ülkeler arasındaki yakınlaşma her ikisinin de çıkarınadır.” Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Bilimler Akademisi Yakın Doğu ve Post-Sovyet Doğu Departmanında araştırma görevlisi Vasily Ostanin-Golovnya, durumu şu şekilde özetledi: “Suudi Arabistan, bölgesel siyasi süreçleri uzaktan kontrol etmek için her şeye kendilerinin karar vermeyi tercih ettikleri ABD’nin Basra Körfezi’ndeki konumundan hoşlanmıyor. Riyad, Basra Körfezi’nde ve daha sonra Ortadoğu’da kendi egemenliğini savunmaya çalışıyor. Bu nedenle ABD’nin bölgede kalıcı varlığı açıkça krallığa müdahale ediyor ve hoşnutsuzluğa neden oluyor. Görünen o ki Riyad, dünya düzeninde başlayan çalkantılardan yararlanarak bölgedeki kısa ve orta vadeli hedeflerini gerçekleştirmek için kendisine fırsat gördü.”